

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. З приставкою і пересилкою: на рік 4 карб., на 1/2 року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 міс. 50 коп. За кордон: на рік 9 карб., на пів року 4 карб. 50 коп. За зміну адреси 30 коп.

Передплату приймають: 1) у Києві, в конторі редакції „Громадської Думки“ (Михайлівська ул., ч. 10) що-дня з 10 до 5 години дня, 2) в книгарні журналу „Кієвская Старина“ (Безаківська ул., ч. 14).

Передплачувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

виходить щодня, окрім понеділків

Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти Є—як йе, и—як ы.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статі; більші статі, до друку негодящі, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Умови друкування оповісток: За рядок поперед тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп. За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к.

Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Телефон № 1458.

Громадська Думка

щоденна політична, економічна і літературна газета, виходить в Києві з 1-го січня (января) року 1906.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всякі світові події, цікаві нашим людям; поезії та оповідання, наукові фельєтони і т. и.

В **ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ** досі згодились писати: проф. Антонович В., Балабуха С., Бондаренко Ів., Боржковський В., Василенко М., Верзилов А., Винниченко Вол., Волох С., Вороний М., Ганейзер Е., Гнатюк В., Гринченко Б., Гринченко М. (Загірня), Григоренко Гр., проф. М. Грушевський, Грушевський Ол., Дмитрієв М., Дніпрова Чайка, Доманицький В., Дорошенко В., Дорошенко Д., Френго С., Жебуньов Л., Жиданицький С., Конощенко А., пр-доц. Корчак-Челурковський А., Коцюбинський М., Кошовий В., проф. Кримський А., Левіцький М., Леонтович В., Липковський С., Лисенко М., Лісовський Ол., Лозинський М., Лотоцький Ол., Макавей О., Маркович Д., Матушевський Ф., Мирний П., Миронець В., Науменко В., Паладяк Л., проф. Перетц В., проф. Погодин А., Русова С., Русов О., Самійленко В. (Сивенський), Славінський М., Сластьон О., Смуток П., Сьогобочний Гр., Степаненко В., Тимченко Є., Туган-Барановський М., Франко Ів., Чернявський М., Чикаленко Є., Шраг І., Ярошевський Б., Яновська Л. та інші.

Ціна газети **Громадська Думка** на рік 4 карб., на пів року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 місяць 50 коп. з пересилкою. За кордон на рік 9 карб., на пів року 4 карб. 50 коп.

Громадська Думка виходить щодня, окрім понеділків та після свят. Адреса редакції **Громадської Думки** — у Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає *Володимир Леонтович*.

НОВА ГРОМАДА

літературно-науковий місячник, виходить з січня року 1906. **НОВА ГРОМАДА** містить твори красномовного письменства (поезії, оповідання, повісті, драматичні твори), наукові й публіцистичні статі, огляди політичного і громадського життя на Україні й по-за її межами і т. и.

НОВА ГРОМАДА має тих самих співробітників, що і **Громадська Думка**; виходить щомісяця книжками по 10 аркушів друку.

Ціна з пересилкою на рік 6 карб., за кордон — 8 карб. 50 коп., окрема книжка коштує 75 коп.

Адреса редакції **НОВА ГРОМАДА** — в Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає *Володимир Леонтович*.

Передплачувати **ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ** і **НОВУ ГРОМАДУ**, окрім контори (Михайлівська, 10), можна ще по сім місяцях:

у Києві 1) в книгарні „Кієвской Старина“, Безаківська ул., ч. 14.

2) у д. Компанія, Хрещатик, ч. 54.

у Ніжині в книгарні п-ні Чекармарової.

у Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Від адміністрації часопису.

Просимо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, прислати друковану адресу або показувати номер бандеролі, за яким висилалася газета.

Оповіді, що номера за січень (яв.) розійшлися і комплекти більш висилатися не будуть.

КУСТАРНА ВИСТАВКА

у музеї (проти Царського саду) що-дня від 10 до 4 години. В будні дорослі платять 25 к., учні 15 к., а в неділю всі 15 к. к 37—15 113

Вийшла 1-ша книжка журналу

„НОВА ГРОМАДА“.

Надруковано в ній: Мое останнє слово, оповідання **В. Винниченка**.—Невдячний кінь, вірші **В. Сивенського**.—Національна та інтернаціональна ідея **А. Бебеля** та **Е. Пернерсторфера**, з передмовою **Б. Гринченка**.—На святвечір, оповідання **Д. Марковича**.—Справа ірландської мови, розвідка **Ф. Фегі**, переклад **Л. У.**.—Легенда, вірші **М. Вороного**.—Пенсія, оповідання **М. Левіцького**.—Перша жінка, вірші **Б. Гринченка**.—Володимир Лесевич, **Д. Дорошенка**.—Пам'яті Романа Сембатовича, **Б. Гринченка**.—За кордоном, огляд **Б. Ярошевського**.—Відгуки з життя та письменства. І Пром, українську пресу, **Сергія**.—Наші товариства.—Бібліографія. — Українська преса.—Нові книжки.

Друга книжка друкується і незабаром має вийти.

Рисунки і малюван. (чер. і рис.) ур. дає студ. акад. худ. добре знає своє діло. Вул.-Кудряв. 43. кв. 3 для Н. Т. (лист). 1—2 127

ЗУБНА ЛІКАРНЯ

Д-рив Верезняцького і Д. Цигури Фідука. 30, рг Тевтральн. Прийм. від. 9 ран. до 7 г. веч. Гоїння, пломб., вирив., штучні зуби. Плата по затвер. таксі. Поразь і гоїння 40 коп.

Київ, 10-го березня.

В газеті розказано, як один селянин з заставського уїзду подав до земської управи прошеніє, а в йому писав, що чоловік він убогий і просить управу дати йому службу в державній (государственной) думі. А другий селянин, дак той сам прийшов у ту ж управу і все добивався, щоб управа записала його в члени державної думи, бо

він позивається за землю та ніяк нічого не випозиває, так думка така, що як сяде в думі, то тоді вже свого доскопять.

Тільки невелика частина таких випадків, як оці два, доходить до газет; та й з того, що доходить, добре вже видно, що селянство наше не скрізь добре розбірає, що то єсть тая дума і як та що вона має робити. Звісно, це не скрізь однаково, і з інших місць часом доходить кращі вісти, та все ж тих гарних вістей дуже мало. Воно й не диво.

Щоб добре зрозуміти ту переміну в державному ладі, яка тепер робиться в Росії, треба поперед усього знати людям найголовніші основи державних порядків: треба відати що то єсть держава, який по державі буває лад, чим конституційний лад одмінний од іншого, які головні основи цього ладу і таке інше. Потім треба людям знати закон про думу й вибори до неї і розуміти їх.

Досі люде наші нічого цього не знають, або знають дуже мало.

Вияснити це людям можна двома способами.

Поперед усього пишучи про це в газетах та книжках.

В газетах де-що й пишеться, хоч мало те запомогає селянам. Через те мало, що газети пишуться звичайно для учених людей і так там все розказується, що мало-письменному або неписьменному чоловікові дуже трудно його зрозуміти. Та й пишуться ті газети московською мовою, якої наші сільські люде не розуміють. Недавно почали видаватися українські газети—ці вже розбірніші селянам, та тут та біда, що їх іще дуже мало і мало про їх люде знають, а друге: раз-у-раз доводиться чути, що по селах ці газети одбірають, не дають їх читати, хоч газети сі виходять таким саме законним способом, як і всякі інші газети.

Другий спосіб—книжка. Книжок про державні порядки написано вже чимало і єсть з їх і дешеві, такі, що й бідний чоловік може їх купити. Та що нашому селянинові з тих книжок? Всі вони писані московською мовою, якої селянин не розуміє. А писати нашою мовою таких книжок і досі не дозволяють.

До сього року не дозволяли і газет печатати по нашому, а тепер можна. А книжок і досі ні. Через що? І доки се воно так буде? Чому се так, що всім народам у Росії вільно по своєму писати наукові книжки, а нам ні? Сорок год нам цього не дозволяли, не дозволяли подавати народові науку розбірною за для його мовою, народ через це блукає й досі в темряві. Тепер прийшов час, що й саме начальство признає, що народові треба знати державні порядки, а розказувати про їх, пояснити їх як не дозволяли нам, так і досі не дозволяють.

Через що нам роблють таку кривду і доки се буде?

Та звісно, не всі люде можуть або неміють прочитати книжку чи газету. Неписьменним людям треба просто розказати про державну думу, про порядки виборів і про все те, що треба знати людям, щоб зрозуміти те нове велике діло, яке доводиться їм робити. Та сього треба навіть і письменним людям, бо в книжці чи в газеті не спитиш усього того, що людям треба розказати. По інших державах це робиться так, що перед виборами люде збираються громадами на віча (мітинги) і на тих вічах тамучі люде розказують усім зібраним все що треба. А в нас цього не вільно робити, не дозволяють.

Коли так воно все діється, то що ж там дивного, що люде

не тямлють справи і бувають такі дядьки, як оті, що приходили у заставську управу? Звісно, люде й блукають як серед темної ночі.

Треба сей порядок перемінити. Треба, щоб вільно було друкувати книжки нашою мовою про всі справи. Треба, щоб вільно було збирати люде і розказувати їм про державний лад, про думу і про вибори. Треба, щоб люде за такі промови не карали, як се робиться досі.

У маніфесті 17 октября 1905 р. написано, що всім дається воля слова, зборів і незаїманість особи. Ми й хочемо, щоб те, що сказано в маніфесті справді й зробилося. Тільки тоді і вибори в думу відбуватимуться так, як треба.

1 марта Полтавське дворянство вибрало своїх виборців до державної ради. Для цієї важної справи воно обрало д.д. Бразолю та Навроцького. Знаючи їхні погляди, треба сказати, що гіршого обрання не можна було зробити. Досить згадати, що д. Навроцький доводив колись, що уряд повинен заплатити панам скуп за визволення з крестства люде; а коли земство збиралося прохати, що б було скасовано кару на тілі, той таки Навроцький змагався супроти сього.

Що ж до д. Бразолю то, бувши губернським маршалком, а через те і предсілателем губернських земських зібрань, він ввесь час, коли в земстві почався ліберальний рух, стояв йому на перешкоді скільки здохав. Він силкувався не допустити земське зібрання обговорити питання про потребу для Росії конституції, силкувався перешкодити земському зібранню подати про се петицію, і взагалі змагався кожен раз супроти кожного ліберального заходу земства.

Треба зазначити до того, що і змагався він не яко земець, а яко чиновник; борюся не словом, виставляючи свої погляди, які б там вони не були, супроти доказів других гласних, але просто припиняв розмову, користуючись з свого права предсілателя та посилаючись на якісь формальні причини.

Нарешті обидва—і Навроцький і Бразоль є запекими ворогами нового державного ладу, що будеється в нас. Вони не тільки не бажать поширювати реформи, а раді-б знищити і те, що дав вже закон 20 февраля, та завернути Росію на загибель у те провалля, з якого вона вилду почала визволятися.

Як же сталося, що полтавське дворянство обрало сіх люде? Ще рік поперед у губернському земському зібранню, що теж трохи не все складалось з панів, ніхто не хотів слухати Навроцького, і помічалось велике незадоволення Бразолем, а через рік сім двом ненавистникам волі полтавське дворянство хоче доручити державні справи.

Не вже ж воно сміє хотіти тай може сподіватися завернути життя назад? Що правда для того, щоб забезпечити обрання д.д. Бразолю та Навроцького було таки ужито деяких „легальних“ способів. Вибори були призначені несподівано, а злики на зібрання розіслано так, що багато дворян дізналися, що на зібранні вибиратимуть виборців до ради впереднь, а то і після того як скінчилися вибори.

Здається також, що багато з ліберальних дворян, не спочуваючи законові про державну раду, мабуть не хотіли брати участі в виборах до неї і з них мало хто прийхав на се зібрання. Та все таки найбільш вплинуло на такий кінець виборів та реакція, яка опанувала в останні часи нашим дворянством і взагалі вищими верствами, через вплив революційного руху.

Хай собі полтавське дворянство завважить, що ці виборці, як би вони просунулися в державну раду, опиралися-б найменшим домаганням державної думи, хоч би та дума і була найконсервативніша, хоч би навіть складалася вона з правого порядку, а навіть з самого полтавського панства. Хай собі полтавське дворянство завважить, що послаючи таких виборців до державної ради, воно виявляє надзвичайне нерозуміння сучасних державних потреб, страшенно шкодить державі та перешкожає спокійно розв'язати ті питання, які вставали перед нашою державою. Люде, подібні Навроцькому та Бразолі, не вдаті зрозуміти потреб народних, уперто змагатимуться проти кожної реформи, одбіратимуть в думи можливість робити, а все це буде грунтом для зросту зневіри та незадоволення серед знервованої громади. Ті, хто виголощують себе найбільшими прихильниками ладу та спокою, ті саме поведуться так, мов найбільше ворожі до їх.

3 газет та журналів.

Уряд видав новий закон про кари тим, хто перешкоджає виборам, або буде силувати виборців, щоб обирали бажаних йому кандидатів. Сеть там навіть і такий пункт, що загрожує карою од 8 до 16 місяців усім тим адміністраторам, що своєю силою й власть вживатимуть на те, аби арештувати виборщика, оббраного на виборах, або силою кого не допустити до виборів, або заборонитимуть селянам обирати кого хотітимуть.

„Але, пише „Страна“, міністерство внутрішніх справ з таким зав'язатим правце, щоб набрати думу таку, якої бажано бюрократії. До сього часу ніхто з адміністрації не заперечив звістці „Ръчи“, про циркуляр Дурново, що примушував місцеву адміністрацію керувати виборами й не допускати небажаних урядові кандидатів. Узяти селян під оборону од всяких „крикунів“, що розказують селянам всякі дурниці й муть їхні голови. Чи ж поможуть нові правила виборчим обранням од опіки адміністрації? Чи стратить силу циркуляр Дурново? Воїмося, що ні. Адже ж формально адміністрація може нічого не робити такого, щоб підходило під статі нового закону. Роблячи все згідно з циркуляром, вона може лишитися цілком „легальною“. Протизаконними будуть прилюдні, грубі прояви насильства й погрози. Але яка власть може простежити за всім тим, що діється по глухих місцях? А до того ж хіба вибори будуть вільними, хоч грубого насильства й не буде, а проте не можна буде ні збалансувати, ні вияснити програми партій? А тепер же умови виборів надто ненормальні. Волі слова нема; обирається не можна. Адміністрація, користуючись надзвичайними правами, може поарештовувати перед самими виборами найбільш видатних кандидатів, партій не бажаних урядові. При таких умовах закон про кари за насильства адміністрації при виборах, не матиме ніякої сили. Дійсно вільні вибори можливі тільки при порядках інших, заснованих на правах та волі воляється громадян. Витворити ці основні політичного життя діло будуччини, діло самого громадянства й його виборних представників“.

Телеграми про те, як ідуть вибори од дрібних земельних власників, доносять нам, що скрізь дуже мало з тих, що мають голос, являються на вибори. Так само й серед робітників багато народу зовсім не хоче вибирати у думу, бойкотує вибори. „Полтавщина“ виступаючи проти такої байдужости до виборів, каже, що з того нічого не вийде. Селяне за думу, і підуть на вибори. Вони не зрозуміють через віщо це не хотять вибирати.

Зовсім друге діло, каже газета, коли сам уряд не охоче думи, об'являє їй бойкот. А він це робить обов'язково, як тільки почує неприємний для бюрократії вільний голос. Закон про думу так написано, що він дає широкий простір чиновникам водити думу за ніс і не звертати на неї уваги. Ставши на цю стежку, уряд швидко приїде до ворожнечі з думою. І розвине її.

Дума, розігнана штиками та нагайками,—це буде щось таке що стурбує навіть і самих мирних громадян, викличе й у них обурення. Коли ж узяти на увагу, що в думі буде не менше 50 селян, так вражіння од примусового переміщення ад-

Брань думи буде недієвою. Стільки було надій на думу, стільки страждання на виборах—і раптом насилля за вільне слово, за справедливий вимоги.

Що пишуть закордонні газети про останні накази російського уряду.

Цими днями поширилась за кордоном звістка, що російський уряд виступив проти єврейських погромів, та наказав захищати вибори до державної думи.

Німецька газета „Uossische Zeitung“ з приводу цього пише: „Щі нові постанови російських міністрів дуже гарні, алеж треба пошукати, чи знайдеться хоч одна людина, що ім повірить. Міністерська рада наказує місцевим урядовцям, щоб вони суворо карали злочинців, які сніпляють погроми, алеж ми читали,—пише далі газета,—що листки з покликаннями до єврейських погромів друкуються в поліцейських друкарнях і розповсюджуються по країні з наказу деяких старших поліцейських начальників.

Наказано також зробити слідство про гомельський погром. Для чого се? Адеж в руках уряду досить вже доказів, хто счиняє погроми. Ми не менш здивовані також,—каже німецький часопис,—наказом, щоб захищали вибори. Уряд наміряється тяжко карати тих, хто буде зупиняти вибори. Алеж уряд сам зачинає у в'язницях і висилає небажаних для себе виборців, не дозволяє тих виборчих зборів, які йому не до сподоби, та виступає проти виборчої діяльності окремих партій.

Певна річ, що російський уряд розповсюджує звістки про свої нові накази в обороні євреїв і виборів, щоб прихилити до себе грошовитих людей в західній Європі і добитись позички Аде в Європі,—пише газета,—тоді лишень повірять російському уряду, коли побачуть, що всі його гарні обіцянки справді виконуються, а не остатяться тільки на папері.“ Б. Я.

3 російського життя.

— Звіздна палата. Вищі чиновники при дворі заложили особливе товариство „Звіздно палату“, яка має стежити за розвитком революції і боротися з нею. На чолі товариства стоїть колишній петербургський генерал-губернатор Трепов. Комісія ця має значний вплив на політику держави. (Р'єч'ь).

— Сильні я арештовані? В раді міністрів почали деякі міністри балакати про те, що треба б уже полегшити тяжкі репресії, що налягли на Росію, і домагатися, щоб випустили хоч частину політичних в'язнів, яких тепер сидить не менше 77000 чоловік. Дурново виступив проти цього. В тюрмах сидить, каже він, не 77000, як неправдиво пишуть газети, а всього 22000, правда, що це тільки таких, про яких він знає, а ще є арештовані й по приказу генерал-губернаторів. Про тих у його нема відомости. З цих усіх арештованих можна випустити не більш, як п'яту частину. А решта революціонерів будуть сидіти до думи. (Р'єч'ь).

— Чутки й вісти з Петербургу. Генерал Трепов забирає знову, як пише

„Петербургская Газета“, велику вагу і вплив на державні справи.

„Р'єч'ь“ повідомляє, що в Петербурзі ходить чутка, ніби графа Вітте буде скинуто з його посади, а на його місце буде назначено колишнього міністра скарбів (фінансів) Ковковова. 7 марта за кордон вивезено ще один вагон з золотом.

— Закон про збори, спілки і товариства, про оголошення якого повідомив вчора телеграф, містить в собі, як каже „Р'єч'ь“, скільки новизн, що роблять ці закони ще гіршими од сучасних, бо занадто побільшують црива поліції і заважають вільному розвитку громадянського життя, хоч і здаються на вигляд досить вільними.

— Ще про позичку грошей. „Русское Слово“ повідомляє, що після переговорів з Менделєєвим російський уряд зрештою зрікся думки позичити грошей за кордоном; йому пощастило вмовити Менделєєва пождати грошей і одкласти на якийсь час виплату, крім того він сподівається позичити з 100—150 мільйонів в російських банкірів, і тому думає до відкриття державної думи не виходити більш грошей, за теж поставити в думі на перше місце питання про гроші.

— Державна рада про нарушення смерті. „Р'єч'ь“ повідомляє, що в державній раді міркувалося про скасування кари на смерть. На засіданні були 60 членів ради. Тільки п'ять із них висловились за скасування кари на смерть, решта-ж подала голос за те, щоб цю кару залишити й надалі.

— Ліга протесту проти кари на смерть. В Москві, як повідомляє „Жизнь и Свобода“, складається ліга, спілка протесту проти кари на смерть. Один з її членів, Михайло Мобель, повідомляє, що він одержав вже 429 заяв про бажання вступити до ліги, та стільки-ж заяв одержали другі його товариші.

— Проти кари на смерть. Під протестами проти кари на смерть, що були надруковані в одній тільки газеті „Рускія Вѣдомости“ підписалося до 5 марта 9726 чоловіка, а багаче-ж листів були прислано од кількох осіб, що не визначили, скільки саме їх є, та крім того силу протестів понадруковано по других газетах.

— Погрози смертю. „Биржевымъ Вѣдомостямъ“ із Тифлісу телеграфують, що члени суда з председателем його на чолі Шершовичем одержали листи, підписані революційним комітетом, в яких загрожується смертю, як що суд буде в далі присуджувати до кари на смерть.

— Цензура телеграм про вибори. В „Р'єч'ь“ надруковано, що міністр внутрішніх справ Дурново наказав цензорам, щоб цензурують телеграми газетних телеграфних агентств, щоб вони не дозволяли друкувати телеграм, які повідомляють про невдачі вибори.

— Догляд бранців. Дурново наказав губернаторам як повідомляє „Кіевская Жизнь“, доглядати, щоб бранці, що повертаються з японського полону, не вели агітації (не проповідували) проти уряду.

— Увільнення з тюрми на час. „Кіевской Жизни“ телеграфують з Петербургу, що 13 чоловіка робочих депутатів, яких було вже випущено з тюрми, бо не було проти них ніяких доказів, 7 марта вночі знову заарештовані.

— Нікуди засилати. В архангельську губернію заслано вже стільки політич-

них „злочинців“ що ім вже не вистачає місця. Тепер постановлено, як телеграфують „Кіевской Жизни“, засилати політичних в Тобольську губернію.

— Червона сорочка—ознака неблагонадійности. В Прибалтійському краї якось трапилося, що хтось з воєнного начальства заарештував слідувателя Холостова за те, що той випустив арештованого, не знайшовши за ним ніякої провини. Холостова незабаром було випущено з тюрми за наказом міністра справедливости Акимова, який почав вимагати, щоб воєнне начальство перерозглянуло Холостова за свій незаконний вчинок. Але воєнне начальство, як повідомляє „Наша Жизнь“, зреклася се зробити, доводячи, що Холостова—неблагонадійний, бо носить під тужуркою червону сорочку. У сей час міністр Акимов звелів зробити про се дослід.

— Про лейтенанта Шмідта. Сестра покараного лейтенанта Шмідта телеграфувала головному командирові: „прошу віддати мені тіло брата, його речі та писання, що лишилися на „Прутї“; їх треба повернути сестрі, що їде за ними у Севастополь. Останню сповідь Шмідта, писану в ніч перед карою, він назначив надрукувати; її теж буде віддано сестрі.

— Вибори серед робочих. „Русь“ повідомляє, що на всіх численних фабриках та заводах в городі Костромі робочі майже одностайно постановили бойкотувати державну думу і змагатися за скликання установчої ради.

В Москві в помешканню робочого Сенаторова, якого обрано на виборного, поліція зробила трус. Сенаторов поскаржився на се городському голові, а голова—градоначальнику. Виявилось, що ні градоначальник, ні місцевий пристав нічого не віддають про цей трус. У сей час звелено зробити дослід про те, хто саме наказав зробити трус у першого московського виборного.

В Петербурзі на фабриках та заводах вибори признані на 5 марта, здебільшого не відбулися, бо більшість робочих ще з передодню постановила бойкотувати державну думу і не брати участі в виборах до неї. Подекуди, однак, були спроби вибрати робочих, щоб зробити вибори. Оттак, на одному заводі адміністрація (начальство) сповістило робочих про вибори, але робочі зустріли се оголошення реготом і тукотом: „геть думу!“ На другому заводі робочі, зібравшись в числі 200 чоловіка, постановили не робити виборів, доки не буде увільнено з тюрми їх товаришів-депутатів. В невському районі із числа 5812 робочих на вибори прийшло тільки 112 чоловіка, але збори скінчилися з бешкетом, і нікого обрано не було. Так само скінчилися збори робочих Обуховського заводу, через те, що пристав не дозволяв говорити одному робочому, що запропонував не робити виборів до думи. На путильському заводі із всього числа робочих 11400 чоловіка прийшло тільки 500—600, та й то здебільшого несвідомий люд, що проєв вказівок од адміністрації. Дехто з робочих зрікся підписати протокола про вибори.

В московській городській управі відбулися збори вповноважених від робочих, що мали обірати виборних для виборів до державної думи. З першу думали, що буде вибрано 334 вповноважених, але вибрано було їх всього 260 чоловіка, а явилось на вибори виборних тільки 256 чоловіка. В думі

майже не вивозимо, а з продуктів сирових або напів-оброблених значаючи: льон та конопля (на 80—90 мільйонів), живу товарину (на 10 мил.) і шкури (на 10 мил.). Як бачимо, Росія вивозить багато тільки зерна (п'яту частину того, що весь світ дає), а делікатні речі—як овочі, вино, масло, м'ясо, коло яких і ходити треба уміти і коштів більше до них приложити, де треба умілости і культурности хазяїна,—нам ще не скоро доведеться на продаж вивозити.

А інші держави на це тільки і вважають, бо краді заробітки од того, як із зерна, мають. Отсе, значить, одне, що нам заважає змагатися з іншими державами на всевітньому базарі—брак умілости та культурности. Друга знов причина—що зменшилася потреба в продуктах нашого господарства. Замість дерева—пішло тепер в ход камінь та залізо, а на опал іде кам'яний вугілля, та нафта; замість лоу (жирів)—світимо гасом (карасином), замість конопляного та з льону мотузая та реміняк—залізи. Лишаються самі шкури та прядиво, але й шкури не самі хазяї обробляють та в хазяїстві їх уживають, а наше прядиво що далі, то все більше заступає бавовна. І тут культура вбиває наше прадідівське господарство і свідчить, що інших шляхів треба шукати...

було заведено зміцнений поліцейський наряд, та й по сусідніх помешканнях теж було засаджено поліцію. Вповноважені довго радились, як пише „Русь“, але побачивши, що вони мало знають один другого, постановили просити, щоб збори були ще одкладені. Градоначальник однак відмовився задовольнити їх прохання. Нарешті вповноважені назначили 170 кандидатів з поміж яких повинні вибрати 18 виборних.

— Як проходять вибори. „Русскому Слову“ телеграфують із Курська, що по всіх повітах курської губернії поліція пильно стежить за всіма письменними селянами, забирає усі книжки та листки, що надходять з городу, розганяє збори з 5—6 чоловіка, назначених кандидатів гонять звідусіль. Жителі налякані до того, що подекуди бояться навіть говорити про думу.

3 українського життя.

— Стрільня в участю. В газеті „Русь“ надруковано таку телеграму з Кієва: „В Либедьському участку зробили ось яка обурююча подія. Ходячи по двору один арештований політичний почав розмовляти на митах з арештованим уголовним. Городовий зривив йому увагу, але арештований її не почув і не покинув розмовляти. Тоді городовий сказав про це черговому околочному і той звелів застерігти арештованого, стріляти. Городовий, побачивши, що політичний арештований не кинув розмовляти, стиха застеріг, що стрілятиме і зараз же тричі стрільнув, та на щастя нікого не поранив.

— Вибори. В нашій газеті писано було про передвиборче зібрання в Придлуці, на якому селяне заявили, що хочуть вибрати своїм уповажненим (уповномоченням) І. Морачевского, а Голова виборів д. Сажіко одмовляв їх од того. Тепер прийшла звістка, що відбулися вибори в тій волості, де живе Морачевський. І хоч він не належить до сільської громади, не єсть виборним од волосного сходу і дотого ще з 5-го януаря сидить у тюрмі,—і не вважаючи на все це, селяне одностайно вибрали його уповажненим від своєї волости.

— Горілка. В № 26 „Газети Гадяцького Земства“ є три звістки про горілку. Перша звістка: Міністр фінансів прохав державну раду дозволити йому накупити (дочасно) на відро горілки по 60 коп. у Росії і по рублю в Сибіру, бо в казні не стає грошей, через те що скинуто з людей випук.

Державна рада більшістю всіх голосів проти одного не дозволила цього зробити, через те, що коли горілка подорожчає, то її менше питимуть.

Друга звістка: в гадяцькому повіті (у Полтавщині) земських податків усі люди заплатили 150 тисяч рублів. Ці гроші ідуть на школи, на лікарні, на шпиталі, на дороги і на всякі інші земські потреби на весь повіт. І той же гадяцький повіт витратив за рік на горілку 500 тисяч рублів.

Третя звістка: там же, в гадяцькому повіті найнижче людей везти спирт. Дорогою вони попровірчували в бочках лірочки, націлали спирту і почали частуватися. Троє так начастувалися, що вже не могли іти і полягали на шляху.

От через те не можна говорити, що щастя наше залежить од того, щоб як найбільше розвинути сільське господарство,—таке яке у нас зараз ведеться. Сільське хазяїство де далі все більше та більше обмежується тим, що здатне тільки на їжу, та ще до того культурні країни захоплюють в свої руки найдорожчі з тих їстихних продуктів, а Росії прийдеться постачати найдешевші, переважно пашню.

А може, коли селянське господарство покращає, коли буде у нас більше пашні, то хоч сільський люд нарешті вже не буде голодний і їстиме, скільки забажає? Навряд... За старих часів, коли все платилося натурою, то дійсно кожен зайвий пуд зерна—все одно, що зайвий шматок хліба.

Але в нашому грошовому господарстві, коли заціднений хазяїн вичію в довгу, як в шовку, і коли довги ці тільки й чигають врожаю, то хоч би було і двох й втрое більше того зерна, воно все одно піде за гроші, не вважаючи на те, що весною прийдеться самому купувати його на посів та на харч. Не забуваймо ж при тому, що коли зерна буде більше, то ціни тоді теї не буде і на базар прийдеться більше його везти, щоб ті самі гроші узяти. Селянин найсь б ним доволі аж тоді, як би інші головні його особисті та громадські потреби були задоволені... Та хоч би навіть і так,—хоча б селянин і ситий вже був,

і хвали люде, побачили їх і забрали. Одного таки пощастило одтерти снігом, а двоє вмерло.

Про ці звістки годиться добре та й добре подумати людям, та й не в самому Гадяцькому повіті.

— Катеринославське земське зібрання постановило прохати, щоб скасовано крестянський банк, а замість його зроб заведено експедицію, яка мусить наділяти землю. (Русь).

— В Полтавщині і в самій Полтаві роздають людям книжки, що звуться „Русский Жидь“, „Тайна великого Раввина“ і „Горить Россия“. В цих книжках закликають бити євреїв. (Русь).

Про одну з цих книжок, що звуться „Горить Россия“ в нашій газеті подано вже було думку одного селянина, який добре розібрав, яка страшна шкода людям од тієї книжки. Такі саме шкодливі і „Тайна великого Раввина“ та „Русский Жидь“.

— Арештований утік. З Радомисльської тюрми (у Київщині) одного слабого арештованого переведено в лікарню і він звідти втік.

— Повідь. Річка Гнилий Тикич дуже розвалилася і пощувала мости в м. Катеринополі, в селі Залізничці, в селі Бірках і в Звенигородці.

— Вибори уповажнених од волостей у Київському повіті відбулися в неділю 5-го марта. Ось що про їх відомо. Вибрано всього таємним голосуванням. Голосували кульками. Коли виборець хотів, щоб того, за кого голосував, вибрали, то клав свою кульку у виборчу скриньку у праву шухляду, а коли хотів щоб не вибрано, то клав кульку у ліву шухляду. Робилося звісно, так, щоб ніхто не бачив, куди кульку положено, а потім уже лічено, в яку шухляду більше кульок положено.

— У Білогородській волості з 222 виборців прийшло на сход 164 душі. Вибрано уповажненими Хведора Уланова (за його подано голоси 99 душ а проти його 65 душ) і Григорія Трухана (за цього подано 145 голосів, а проти його 19 душ). На сход у Бишеві з 179 душ прийшло 125. Вибрано Хведора Денивата (96 голосів проти 29) і Семена Товченка (71 голос проти 54). Ім визначено гроші на поїздку на повітовий з'їзд уповажнених по рублю п'ятдесят копійок на день.

— Хотівський волосний сход вибрав Кирила Киселева (128 голосів проти 20) і Никона Сихневського (86 голосів проти 62).

— У Глеваєві з 158 душ, на сход прийшло 123. Вибрано Сергія Кокота і Василя Храпачевского. За обох подано по 80 голосів, а проти їх було значить 43 душі.

— Манаровський волосний сход вибрав Ілларію Домашенка (100 голосів проти 37) і Гаврила Біленчука (119 голосів проти 18). Кожному з їх на поїздку на з'їзд визначено по десять рублів.

— В Бородинці на сход із 153 душ, прийшло 103 душі. Вибрано Гаврила Лазебного (76 голосів проти 27) і Михайла Коваленка (75 проти 28). На поїздку на з'їзд уповажнених визначено їм по 1 р. 50 к. на сутки.

— В Обухові з 156 душ прийшло на сход 125. Вибрано Пилипа Голетія (91 голос проти 39) і Микихвора Чепігу (79 голосів проти 46).

Пекучі питання

II Про наше господарство. (Кінець?).

Отже не з одного боку ми вже бачимо, що вся сила для нашого рятунку в тому полягає, щоб підняти сільсько-господарську культуру.

Ми вже бачили, що для того, щоб дорівнятися до заграниці, щоб обернути голодне селянство в заможних людей, а некультурну російську державу—в культурну, треба мати втрое більшу видачу землі, втрое побільшити доходи з народного і державного хазяїства. Але коли вже й тепер Росія, маючи 200 мільйонів землі, яку можна обробляти, постачає п'яту частину всього хліба на світі, то що ж то було б, як би видатність її, а разом і взагалі уся сільсько-господарська культура, довести до тієї міри, яка хоча б от у Германії?

Де б довелось—подіти той хліб та й інші продукти (вироби та плоди)? Чи було б кому купувати все те, і чи була б тоді така ціна, щоб стоїло господарювати? Чи не тісно й зараз уже на всевітньому базарі? Не дурно ж Англія за останні 30 літ зменшила на цілу четвертину площу під пашнею та кормовими рослинами, а ті держави, які підняли на вищий

ступінь сільсько-господарську промишловість, побільшували на коморах (таможнях) мито (пошлину), щоб привезений хліб та інші продукти не звалили ціни на їхні продукти! В інших державах, де культура вища, там і продукти краді, і одати їх дешевше на всевітньому базарі можна, чи буде то хліб, чи м'ясо, чи масло, чи вовна, чи що інше. От через це все тяжко Росії з іншими культурними державами змагатися.

Без великого клопоту ми можемо пускати на всевітній базар тільки зерно, та й то не через те, що воно нам обходиться немов би то дешевше, а через те, що той заціднений доставщик його селянин, мусить його на базар пускати, одриваючи од свого рота. Але вже з обробленим зерном—мукою ми не можемо багато віддати. Тоді як Америка вивозить її на 150—200 мільйонів карб. що-року, ми не вивозимо її і на 10... Або м'ясо: Америка на 350—400 мільйонів, а ми на 2—3... Масла в Росії крім Сибіру, вивозять ся дуже-дуже не багато... Останніми часами вивозиться чимало яєць, але цим крамом не дуже то ще хазяїство наше можна полатати... Більш могло б бути користи з сахару, але уряд наш продає за границю сахар, докладаючи до нього, а цю доклажу свої потребителі кишенями своїми надолужують...

Більше перероблених продуктів ми

маємо не вивозимо, а з продуктів сирових або напів-оброблених значаючи: льон та конопля (на 80—90 мільйонів), живу товарину (на 10 мил.) і шкури (на 10 мил.).

Як бачимо, Росія вивозить багато тільки зерна (п'яту частину того, що весь світ дає), а делікатні речі—як овочі, вино, масло, м'ясо, коло яких і ходити треба уміти і коштів більше до них приложити, де треба умілости і культурности хазяїна,—нам ще не скоро доведеться на продаж вивозити.

А інші держави на це тільки і вважають, бо краді заробітки од того, як із зерна, мають. Отсе, значить, одне, що нам заважає змагатися з іншими державами на всевітньому базарі—брак умілости та культурности.

Друга знов причина—що зменшилася потреба в продуктах нашого господарства. Замість дерева—пішло тепер в ход камінь та залізо, а на опал іде кам'яний вугілля, та нафта; замість лоу (жирів)—світимо гасом (карасином), замість конопляного та з льону мотузая та реміняк—залізи. Лишаються самі шкури та прядиво, але й шкури не самі хазяї обробляють та в хазяїстві їх уживають, а наше прядиво що далі, то все більше заступає бавовна. І тут культура вбиває наше прадідівське господарство і свідчить, що інших шляхів треба шукати...

то все ж сила інших потреб зостається б незадоволених, без чого Росія ніяк не прилучиться до сем'ї культурних народів.

То що ж нам діяти? На всевітній базар немає надії навіть і тоді, коли ми матимемо що на нього везти... То що нам лишається? А лишається на самих себе надіятися, на свій власний, внутрішній базар покладатися, який зараз би з'явився, якби на нього нам самим було з чим з'явитися... А купити на нього єсть що, і багато ми б купили, і будемо купувати, коли буде заведено у нас добрий лад, і коли буде що продавати, коли буде потребляти люд стільки, скільки він чого виробить. Росія має силу силлену потреб, які треба задовольняти і вона має без числа натуральних багатств, які треба розвиробити, вона має пропасть робочої сили, яку треба до діла приложити, а наука знає способи, як можна продукційну силу в краю і кілька раз побільшити. То ото ж нам на от се тільки й треба покладатися: покликати на роботу усі живі сили народні, озброїти їх механічною силою природи і направити їх на розроблення натуральних наших багатств, щоб задовольнити ті наші потреби, які зараз ми маємо, і які ще можуть постати у нас.

В. Доманицький.

— Од Старопетровської волости вибрано голову сільського банку Леонтія Сеньківця (52 голоси проти 27) і волосного старшину Василя Широженка (46 голосів проти 33).

— В Димері на сході вишла якась незрозуміла сторія. Голосовано Сергія Примака, Михайла Топку і Якова Курача. Виявилось, що за Якова Курача подано 60 голосів а проти його 57. Значить його вибрано. За Сергія Примака подано 54 голоси, а проти 64, значить його не вибрано; не вибрано також і Топку, бо й за його подано голосів менше ніж треба. І от виборці кажуть що вони вважають вибраними Топку та Примака, а Курача не хочуть. Старшина каже, що Курач „не певний чоловік і в політичному і в моральному розумінні“, а волосний сход в своєму приговорі пише, що Курач розбивав євреїв і підбурював людей проти уряду (правительства).

І от той же сход, який вибрав Курача уповажненим, зараз жа й скидає його. Цілком незрозуміло, через що так сталося і що за людини Курач, бо за одним заходом говорять про його і що він євреїв розбивав і проти уряду підбурював. Не зрозуміло також через що сход, який не вибрав Примака й Топку, тут же зараз признає їх своїми уповажненими. (О. Ж.)

— Шевченів день у с. Колодистому. Газети „Рідний Край“ пишуть із села Колодистого (звенигородського повіту у Київщині), як там люди шанували Тараса Шевченка в 45-ті роковини його смерті. Надумали це зробити ті люди, що читали Шевченкового Кобзаря та книжки про його і знають уже, хто був Шевченко і що він зробив. Так от ті люди скинулися грошми хто скільки зміг, і наняли по Шевченкові панакхиду. Людей на панакхиді було повнісінька церква. Хто не знав, ті розпитувалися, хто ж то такий Шевченко, що по йому таку панакхиду правляють. Після панакхиди зібралися в одній хаті і там багато читали про Шевченка, читали і його вірші з Кобзаря та співали пісні. Думка була, щоб у цей день виставити Шевченкового „Назара Стодолу“, та й не можна було, бо тепер же заборонено всякі збірки. То вже зоставила це на потім. Рішили щороку шанувати Шевченка і сподіваються, що на той рік будуть кращі часи, то й пошанувати можна буде краще.

— Жандарми, козани і поліція явилися в одеську петропавлівську недільну школу, де вчатьеся дорослі робітники; зробили там трус, знайшли безцензурні книжки арештували завідувача школою, усіх учителів і 70 учнів. Деяких з учителів і з учнів незабаром випущено з під арешту. (О. Ж.)

— Пулемети. З Новочеркаську пишуть, що туди мають прислати в Петербургу 60 пулеметів. (Бирж. Вѣд.)

— Поліція натрапила на сідд того, хто вбив Філонова. (П. В.)

— Гроші на школи. Київське губернське земство призначило на однокласові і двохкласові земські школи в Київському повіті 8889 руб. Гроші ці розділено так: Жуковецькій і Вишгородській—по 1400 карб., Демієвській—1665 карб., Ржищевській, Трипільській, Черняхівській, і Кагарлицькій—по 360 карб. Однокласовим школам: Пироговській—360 карб., Хотовській—427 карб., Мало-Карашинській, Злодівській і Звонковській по 500 карб., а Ольшанській—700 карб.

— Селяне просять завести школу. Краснянський сільський сход, Юрковської волости, Липовецького повіту просить київське земство завести в с. Красненському однокласову земську школу, при чому сповіщає, що громада даватиме на школу що року по 200 рублів і дає під школу ґрунту 800 сажень.

— Вибори уповажнених од волостей у харківському повіті визначалися тим, що селяне здебільшого розуміли справу. На деяких сходах селяне од тих кого вибирали вимагали, щоб ті сказали, чого вони будуть добиватися, як їх виберуть. Ті казали, що добиватимуться землі хліборобам. Цікаво, що на виборхав зовсім не зважали на сільських глитаїв та багачів, які досі орудували всіма громадськими справами. Повибірали уповажненими з своїх громадян таких, що служать на залізницях, у земстві то що; чимало вибрано таких, які вже були земськими гласними і завжди обстоювали за інтереси своїх виборців. Селяне сподіваються, що ті, кого вони тепер вибрали уповажненими, будуть гарними заступниками їх інтересів. (Р'вч.)

— Вибори уповажнених од крестяні у Васильківській (у Київщині) відбулися 5-го марта. Було всього душ 50. Сторонніх людей на вибори не пушено, а мировий посередник та урядник були. Вибрано колишнього старшину і теперішнього старшину в селі Вишівського. (О. Ж.)

Вибори уповажнених од сільських громад у Винницькому повіті відбулися спокійно. Дві волости зовсім зреклися вибрати уповажнених.

У Винниці прогрессивна частина громадянства думає вибрати члена земської управи Лозинського та священника Вікула. (О. Н.)

За кордоном.

Англія.

Скільки день тому в англійській народній раді знов говорили про новий закон для чужоземців, що призвонь до селитися в Англії, за цим законом, що звертається власне проти переселенців, або як їх звуть іммігрантів стоять заступники заможних частин англійського громадянства. Зразу цей закон мав бути дуже суворим, але потім в йому зроблено багато змін. Звернули увагу, що серед переселенців може бути багато людей, які були примушені втікти з рідної країни, бо їх чекала кара за протияурядові вчинки. Отже постановлено таким політичним злочинцям дозволяти вільний в'їзд у Англію. Англійські кордонні урядовці мають вірити тим переселенцям, які оповістять, що на їх нападається дома за політичні вчинки і таких людей пропускати. При тому наказано також, щоб тоді лишень чужоземців лічити переселенцями, як що вони приїдуть до Англії великими гуртами не менш як 20 чоловік, а коли їх менше двадцятих чоловік, то такі люди лічаться звичайними подорожніми. Через такі поправки закон про чужоземців не має майже ніякої сили, бо кожний може назвати себе політичним. Для бідних переселенців се дуже добра і важна перемена, бо раніш була зроблена постановка, що кожний чужоземець, який приїдуть до Англії мусить мати найменш 50 карбованців грошей. Тепер од політичних свого не вимагають. Англійський міністр внутрішніх справ, що писав ці нові постанови дораджує урядовцям звертати особливу увагу на тих людей, які приїдуть з країни, де великі внутрішні колотнечі. Таких людей міністр радить пропускати без перешкод.

Б. Я.

У Києві.

— Добродійний вечір. 13 марта в залі Купецького зібрання буде літературно-музикальний вечір на користь бідних учеників київських вечірніх провітних курсів, заснованих д. Петром.

— Нова лінія городської залізної дороги. Правління київської городської залізної дороги згожуеться покласти нову лінію по Караваєвській вулиці до Соломенки, товариство згодилося пускати вагони по Володимирській лінії від Андріївської церкви до Великої Васильківської по Караваєвській вулиці, з тою умовою, що правління коли захоче може спинити рух на цій лінії.

— Торгово-промислова партія і партія „правого порядку“ розіслала виборцям Лук'яновського участка 670 оповісток, але вернулось тільки 30 записок, в яких кандидатом записано Н. І. Чоколова.

— Про фінанси. Городська фінансова комісія буде докладувати городській думі про те, щоб покрити 27,551 карб. видатків, не записаних в справозданні думи.

— Про арештованих 8 марта. 12 арештованих 8 марта на сході в № 4 на Бібіковському бульварі одправлено в Старокіївський поліцейський участок; між ними 10 чоловіків: Колбовський, студ. евр. Шефтель, Костецький, студ. Анчелес, Тверський, Мищенко, Шарань, Верейський, Жердев, Степанченко, і дві жінки: Манькіна і Биховська.

— Похорони прибитого на погромі. 5 марта на єврейському кладовищу поховано Руїна Гальперина, якого двічі прибили в октябрі на погромі і перебили йому ребра; після того він заслаб і вмер на 5 місяць. По ньому лишилась сем'я.

— Дні виборів повномочних до державної думи. Київський губернатор сповіщає губернські і повітові комісії по ділам про вибори до державної думи, а також городських голов, про те, що окремі з'їзди городських і сільських виборців назначені: в г. Бердичіві, м.м. Казатині, Нових Прилуках і Погребищах на 5 апріля, г. Василькові на 21 марта, м. Фастові на 5 апр., м. Білій Церкві на 11 апр., г. Звенигороді на 21 марта, м. Шполі на 14 марта, г. Каневі на 12 апр., м. Богуславі на 20 марта, м. Корсуні на 5 апр., г. Липовці на 21 марта, г. Радомислі на 20 марта, м. Чернوبилі на 6 апр., г. Сквирі на 6 апр., м. Ходоркові на 21 марта, г. Тарапні на 6 апр., м. Тетіїві на 15 марта, м. Ставищах на 22 марта, г. Умані на 5 апр., г. Черкасах, м.м. Городищах і Смілі на 22 марта, г. Чигирині на 21 марта,

м. Каменні на 5 апр., м. Златополі на 11 апр. і г. Київі на 7 апріля.

Телеграми.

С.-П. Т. А.

10-го марта.

ПЕТЕРБУРГ, 8 марта. (Офіційно). В „Правительственном Вѣстникѣ“ надруковано Царський наказ военному міністрові:

Олександрѣ Федоровичу!

Щоб людям було легше відбувати службу у війську, я вважаю потрібним вменшити строк служби у сухопутному війську і назначити для піхоти і пішої артилерії—3 роки, для ишньої війська—4; запасних поділяти на 2 відділи так, щоб молодших запасних назначити на службу у польове військо, а старших по змоги, у резерви і тилові інституції. Тому наказую вам тепер же, вкупі з міністрами: морським і внутрішніх справ, обміркувати як перевести в життя сей закон і не гаючись подати проєкт на затверження законодательним порядком, щоб, по змоги, сього ще року почати скорочувати час служби. Разом із тим наказую тепер же подбати про те, щоб по троху завести так, щоб салдатам не доводилося самим шити собі одєжу і обув, щоб як найменче відтягати їх від строевої служби. Я певний, що при потрібних вказівках військового начальства і при випробованій пильності усіх офіцерів Мого війська, через скорочення часу служби шкоди для муштри і виховання салдатів коли їх не відірвуть од служби для хазайської роботи, не буде.

Зостаюсь завше прихильний до вас.

На наказі його Імператорське Величество власноручно підписав:

„Миколай“.

Царське Село 7 марта 1906 р. КАЗАНЬ, 7 марта. Ректором університету вибрано Загоскіна, професора історії російського права.

ХАРЬКІВ, 7 марта. Городським головою вибрано знову Погорілка.

КРОНШТАДТ, 7 марта. На 39 заседание военно-морского суда по делу про матроський розрухи скінчено допрос додаткових свідків. Суд скінчиться завтра.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта. В „Русь“ надруковано розмову з міністром народної освіти. Міністр сказав, що проєкт загальної освіти, кінчають і подають раді міністрів. На заведення тої освіти треба буде 145 мільйонів карб. Що до того, як вести вчення, то тут трудности ніякої не буде, бо вчителі і вчительки добре вмють вчити. Жалування учителям треба побільшити платити не менш 30 карб. на місяць. Громадянству треба дати широкую волю в ділі освіти. Церковні школи передаються міністерству народної освіти. По не руських приватних школах вчителі повинно мовою, якою в тії сторони говорять. Але ж щоб мати якісь права треба здати екзамен з руської мови.

Особлива рада, під проводом Гурка, що розглядає закони про селян, знову починає розглядати загальні закони про селян, щоб погодити їх із манифестом 3 ноября 1905 року.

Міністр доріг пояснив, що закон не дозволяє служацим на лінії не приходити на службу через вибори, і що йти на вибори вони повинні тільки тоді, коли мають вільну годину.

ПЕТЕРБУРГ, 8 марта. (Офіційно). Рада міністрів на засіданні 7 марта обговорювала подану міністром фінансів програму майбутніх змін в фінансовій часті, яку подають державній думі. Почувши взагалі думки т. с. Шипова, які незабаром мають оголошати для загальної відомості, рада думає наказати міністрові фінансів прийняти сю програму до уваги. Рада завважала, що податок на папір можна б завести тільки в крайньому разі, коли не знайдуть інших способів покрити державні видатки. Розглянувши далі проєкт, яких засобів треба ужити, щоб впорядкувати наші вищі школи, що подав міністр народної освіти, рада постановила ще раз обміркувати сю справу, коли міністерство подасть де-які додатки до сього проєкту. Крім того рада обговорювала способи забезпечити справність переселенського руху за Урал, що отсе починається знову, які запропонувало головне управління землеустройства і хліборобства. У друге обговорювала, на підставі нових даних, що подало міністерство торгівлі і промислу, питання про поширення наказу про страйки з 2 декабря на пароходних робітників, і постановила, коли буде на те царська ласка, передати сю справу державній раді; обговорювала проєкт міністра внутрішніх справ про час скликання городських виборців зборів, далі де-які питання про вибори і інші сучасні діла.

ПЕТЕРБУРГ, 8 марта. В залах св. синоду 8 марта почалися засідання присутствія, що готовити справи для церковного собору. Перед початком засідання відірвано обідню і молебень. В половині 1 години зібралось на засідання до 42 душ (крім митрополитів, архієпископів і єпископів), а саме: обер-прокурор найсв. синоду і його помішник; професори: київського університету, петербурського, московського і харківського. Академіки і професори академії: петербурської, київської і казанської; далі—Самарин, Аксаков, генерал Кирейв, кілька протоєреїв і священників і члени синоду. Засідання почалось промовою митрополита Антонія.

Обер-прокурор звернув увагу зібраних на те, що треба докладніше зазначити мету роботи, щоб вона була розумнішою. Перший з членів говорив Трубецький. Він казав, що найкраще всього підготовлені праці присутствія подати для обговорення на місцях єпархіальним і иншим з'їздам. Він казав, що тепер, коли ідуть вибори до державної думи, не можна визначити часу, коли буде скликаний собор. Самарин де в чому згожуеться з Трубецьким. Антоній волинський і Аксаків казали, що зміни церковного ладу повинно робити згідно з каноничними правилами.

Через те, що в Москві зрабовано товариство взаємного кредиту, у Петербурзі стежать за всіма приїзжими. На поміч петербурській поліції з Москви приїхав наряд агентів охранный поліції.

Міністерство народної освіти наказало в академії наук і в усіх університетах вибрати 20 марта виборців до державної ради. Виборців мусить бути по 3 души од кожної інституції (усього 30), які повинні приїхати у Петербург і вибрати з-поміж себе 6 членів у державну раду.

ПЕТЕРБУРГ, 8 марта (офіційно). Державна рада розглядала 8 марта проєкт міністра справедливости про способи як найскоріше рішати найголовніші уголовні діла. Признали, що треба обов'язково вменшити компетенцію судових палат з заступниками від станів (се б то відібрати від палат де-яку частину діла). Де-які діла, що судила палата, передають окружним судам, які судитимуть (дивлячись по тому, яка кара належить за злочин) з присяжними або без присяжних. Сюди належать діла про злочини при веденню де-яких промислів і при використуванню залізниць і водяних доріг, і діла про де-які роди противлення властям. Кару за менш важне противлення власті постановили вменшити до висидки в тюрмі не більш 2 років. З судової палати окружним судом передають і де-які справи про заочну образу Царської родини. Щоб зробити полекшу окружним судам постановлено де-які діла, що він рішав, передати мировим судьям, а там, де їх немає—повітовим членам окружного суду. Постановлено теж завести простіший лад розбрания діл про державні злочини в судових палатах з заступниками від станів. Що до тимчасових законів, то головніший з них—закон про передачу справ про розрухи і погроми особливому присутствію окружного суду з заступниками від станів. Що до тимчасових законів, то головніший з них—закон про передачу справ про розрухи і погроми особливому присутствію окружного суду з заступниками від станів. Що до державних злочинів у друку, то за їх, по статі 545, можна судити, не роблячи наперед слідства, коли прокурор і суд признають, що слідства не треба. Далі признали, що можна вменшити процесуальні строки до трьох днів. Сюди належить семиденний строк на вивоз свідків і експертів од обвинувачених і „гражданських істців“, повідомлення од суду обвинувачених про те, щоб вони вибрали собі оборонця, прохання батьків малолітніх обвинувачених, що зроблено додаткове слідство. Суд має право зоставити семиденний строк, коли, по умовах діла, він признає се потрібним. Державна рада на загальних зборах похвалила усі згадані пропозиції. На тому ж самому засіданню ради скінчили читати проєкт закону про зміну правил про діяльність дворянського і крестьянского банку. Подробіш проєкту прийнято адекими невеликими змінами.

КРОНШТАДТ, 8 марта. Военно-морской суд скінчив судове слідство по ділу матроських розрухів, що були 26 і 27 октября. „Прения сторон“ почнулись 10 марта.

Сюди приїхав морський міністр з начальником головного морського штабу.

ПЕТЕРБУРГ, 8 марта. З приводу чутки, надрукованої в часописах, буцім то міністр внутрішніх справ наказав цензурі, що перечитє телеграми С.-Петербурзького агента, не пропускати телеграм про невдачні вибори, або про те, що люде відмовляються вибирати, ми можемо сказати, що чутка ся неправдива й вудмана; телеграм Петербурського Агентства до цензури зовсім не подають.

В газеті „Русь“ пишуть, що державна рада обговорювала справу скасування кари на смерть. „Русское Государство“ пише, що цієї справи навіть не поручувало.

Додаткові збори установчої ради „літа освіти“, на яких мають вибрати 24 члени управління, відбудуться 12 марта в залі Тенішовського училища.

Ща. Закликають членів ліги, що живуть у провінції.

САРАТОВ, 8 марта. В „Саратовскому Дневнику“ пишуть, що 1 марта гурток озброєних робітників украв в економії Ункювського, в Балашовському повіті, 1700 карбов.

ТИФЛІС, 8 марта. В „Кавказі“ пишуть, що в сухумському окрузі завведено військовий стан, виключно через те, що він лежить між чорноморською і кутаїською губернією, звідкіль агітатори повтікали і ховаються в Сухумі.

ПЕТЕРБУРГ, 8 марта. 8 марта почалися засідання особливий комісії, заведеної при синоді, щоб розглядати справи, які підуть на рішення церковного собору.

Судова палата присудила Нотовича, редактора „Новостей“, на 1 рік у кріпость. Газету заборонено на завше.

Вибори.

7 марта.

КОВНО. На попередніх зборах вибрано у ковельському повіті 8, у шарвельському—21, у поневізьському—39 душ. У гродненській губ. на зборах виборних від волостей вибрано у більському повіті: церковного старшину, волосного старшину і 2 селян; на волковському сході вибрано: волосного старшину, волосного суддю і 3 селян. На передвиборчих зборах у гродненському повіті вибрано 4 ксьондзів, 2 дворян, 4 міщан і 1 селянина. У більському повіті 4 марта мусили вибрати 46 виборних, а записалось у кандидати тільки 37, з яких вибрано 14 душ. Вибори, через те, що вже було пізно, назначено на другий день, але на другий день ніхто не прийшов. Сокольський сход виборних від волостей вибрав: волосного суддю, збірщика податків і 3 селян.

КАТЕРИНОСЛАВ, 7 марта. В Александрівському повіті на зборах дрібних земельних власників вибрано 58 селян, 14 священників, 10 німців, 8 дворян, 3 євреїв, 3 купців, 3 почесних громадян, 2 земських начальників, учителя і волосного старшину.

ПРОНСЬК, 8 марта. На третій зборі дрібних земельних власників з 662 душ, зібралось 25. Вибрано священника, 2 дворян, купця, 2 селян, з них 1 належить до „союзу 17 октября“, 5 „отечественників-консерваторів“, що покінчали вищі школи, одного, що скінчив середню школу і одного, що скінчив нижчу.

СИЗРАНЬ, 8 марта. Виборців до державної ради від повіту 8, з них два професори.

КОЗЬМОДЕМ'ЯНСЬК, 8 марта. В виборні від волости вибрано: члена земської управи, земського гласного, старшину, волосного суддю, двох торговців пісом і 16 селян, один з „царсько-народної“ партії, один з „союзу 17 октября“, а решта безпартійні.

КОРОЧА, 8 марта. На вибори виборних від земельних власників в городському участку з 1200 виборців зібралось 48, бо намісь того, щоб порозсилати виборцям повістки, їх закликали на словах. Вибрано 2 земських начальників, члена управи, двох священників і 5 селян, усі вони крайні праві.

БЕНДЕРИ, 8 марта. Губернатор телеграмою наказав не скликати виборчих зборів, назначених на 12 марта, аж до його нового приказу.

МОРШАНСЬК, 8 марта. На збори городських виборців з 2789 душ, зібралось 1351.

АРХАНГЕЛЬСЬК, 8 марта. Вибори виборних від робітників минули спокійно. Поліції на зборах не було. Заводське начальство не втручалось. Більшість з виборних тутешні селяне й міщане.

ТУЛА, 8 марта. На другий день виборів зібралось тільки 18 процентів виборців дрібних земельних власників. Вибрано 2 селян, 2 священників і 1 дворянина. 70000 робітників з патронного заводу відмовились вибирати. На збройному заводі вибрано 7 виборних.

КАТЕРИНОСЛАВ, 8 марта. Робітники з залізничних майстерень, з горловського машинного заводу і з горловських шахт відмовились вибирати виборних. В трубопрокатному заводі зібралась більша половина робітників; коли порухували записки—виявилось, що їх більше, ніж людей на зборах. Вибори закрито: В Каменському зібралось 5000 робітників. Вибори відбулися.

БАКУ, 8 марта. Біржевий комітет вибрав у виборці до державної ради председателя ради з'їзду нафтопромисловців: Гукасова і предідала біржевого комітету Таганосова.

НИЖНІЙ-НОВГОРОД, 8 марта. На сормовських заводах вибори відбулися 5 марта. Вибрано 9 виборних. На зборах було 5000 робітників; лад на зборах був зразковий. Збори біржевого товариства вибрали в виборці до державної ради председателя біржевого комітету Шипова і управляючого нижегородським купецьким банком Бауліна.

САМАРА, 8 марта. Відбулись збори виборних від волосей самарського повіту. Зібралось 68 виборних, що вибрали 9 виборців. На зборах земельних власників вибрано 62 виборців між ними 9 священників, 4 дворян, 2 міщан, а р'штан—селіане.

МОСКВА, 8 марта. На зборах дрібних земельних власників вибрано в подільському повіті 10 священників, 1 доктора, 2 чиновників і 1 вахмістра, в волоколамському повіті—9 священників, 4 селян і председателя управи; в Можайському повіті—4 священників, чиновника, члена управи, 2 купців і селянина. Шипов виставив себе кандидатом до державної ради від московського земства.

Заграничні телеграми

ПАРИЖ, 7 марта. В „Temps“ надруковано, що Касині одержав від Ламдорфа телеграму, яку повинен переказати іншим делегатам; в ній рішуче заявляється, що чутка, будім Росія радла Франції прийати австрійський проект про заведення поліції в Мароко, і вважає можливим, щоб Франція згодилась на те, щоб поліцію у Каабланці завела третя держава, хвальбила. У телеграмі доводять, що Росія поводилась з Францією, як певна спільниця.

Дописи.

С. Пасіцели (ананівського повіту, в Херсонщині). З березня відбулись у нас збори для вибору вповноважених від волоси в державну думу; вибори ці відбулись без земського началька, але ж не без підмоги поліції. Як зібравсь виборні, то урядник та стражники оточили їх і не дозволяли нікому відходити до виборних. Коли хто підходив, то зараз урядник наїзжав конем і грізно гукав: „чого треба? Не підходи! Пошол!“

Вибрані вповноважені досить заможні селяне, грамотні і розумні. Але ніде правди діти, вони належать до типу, як кажуть, поміркованих і „благородних“ селян. Один з них випише, наприклад, „Сельский Вестник“. Але чого ж можна ждати од цих виборів до державної думи? Завсігди можна було сподіватись, що будуть вибрані або „члени партії правового порядку“, або люде зовсім без усяких політичних ідеалів.

Катеринославщина. Сумно і тяжко жити нам, катеринославцям взагалі. Найбільше лихо наше—безземелля та недостача путячої народньої освіти. Мені добре відомі два повіти нашої губернії—Павлоградський та Олександрівський. Наші земляки, нащадки тих задніпринських славних козаків, живуть дуже не добре, як з матеріального так і з морального боку, бо не бачать сонця правди! Павлоградські земляки мають кругом себе дуків-поміщиків з сиденним числом землі. Олександрівські ж, хоча й не багато мають поміщиків, зате у них багато власників земельних і від сих останніх ще гірша біда. У поміщика хоч і втрое дорожче, та все ж візьмеш земельки і не прогуляєш літа, а у свого земляка, що здобув собі шматок землі, не візьмеш ні за що: іди краще до його в найми, як до німця! А в наймах часто буває так: найняв оце тебе дука на строк і мов би за хорошу ціну, а диви, поки дійдеш того ропогу, то зостанеться тільки на тютюн, бо цей добродій повищить з тебе і за грабельки, і за подману кошу, і за те, що скотина чужа заскочила на город та шкоди наробила. А найбільш ропитують саме тоді, коли ти ніде вже не зможеж найнятись, а йому не треба, бо роботу в нього вже скінчено. Буває ж і так, що як не треба далі держати робітника, а ропитувати прямо якось ніяково, то почнуть годувати такою стравою, що робочий скоро занедужує. Тоді вже й е причина одвести його або до лікарні, або геть куди з двору. Отакі то тепер стали заробітки у багатих земляків!

А ще теж цікаво знати, як павлоградські земляки-хлібороби беруть у поміщиків землю на засів. Рідко який власитель земельний дасть за гроші в аренду землю, навіть за високу ціну—карбованців за 15—20 десятину на рік, а більше все „на одсинок“. Ся „одсинок“ робиться ось як: бере, приміром, хлібороб у поміщика собі 15 дес. землі, то поміщику за неї мусять в осени внорати 10 дес., одвести на всі ці 10 дес. свого зерна, пшениці, наприклад, по 8 пуд. на десятину і зсипать у засів поміщикові до весни, а весною їхати орати і сіяти, а після врожаю скосять і звезти поміщикові на тік. Це все повинно робиться негайно, швидко, а собі сій послі, коси тоді, як викосиш поміщикові. І виходить, що хлібороби як не б'ються, як не стараться жити хоч трохи похоже на людей,—не можуть: цілу осінь ори поміщикові, цілу весну сій і ціле літо збирай, та ще й повинен полать, коли поросте в хлібові

бур'ян. А як хто в людей через що небудь не встигне в свій час, себ то в той час, коли загадають, зробить що, то на другий рік вже не потякайся до пана: не дасть уже більше; зашише в шнурову книгу,—тоді проси-не-проси, останешся без „одсинок“.

Працюють таким робом селяне все своє життя, і не бачуть нічого ні перед себе, ні позад себе: яка була голова, така й зараз остаеться; позвикали і до холоду, і до голоду.

Як би придивлялись були перше до селянського животіння, то не прийшлося би тепер засилати до сіл гармати та козаків, не було б і смутку того, що тепер панує скрізь, не було б горя та сліз...

Селянин.

Грубешівський повіт (у Холмщині). Дуже не освічений наш брат селянин в нашому повіті. Школа у нас е багато, здається, й селянин повинен би трошки більше знати, ніж тепер знає. Тільки в тім біда, що народній учитель, який найближче стоїть до народу, не може передати того, що в його лежить на душі. Пан-отці там більш нічого не роблять, бо як і всюди вони тримаються тої думки, що вчити мужика не слід, бо кажуть вони, чим розумніший буде народ, тим він менше буде давати нам“. А чого ж учитель не може вчити цей бідний народ? таж на те він і зветься народнім,—скажуть може читачі. На це відповіди коротка. Наш учитель також, як і сам народ, зв'язаний по руках і ногах, як кажуть. Школа в нас бідна, а через те й учитель та кож бідний, так що він окрім дітей не може научати старих; він мусять працювати за шматок хліба, яко мого.

Начальство не тільки не підтримує його, а ще більш пхає в біду. Торік, як почався рух серед учителів в Росії й наші вчителі прохали начальство, щоб їм було дозволено зробити з'їзд, щоб порадитись про певучі питання народньої школи. Коли ж начальство так лекдується про учителів, що зовсім заборонило з'їзд і під страхом увольнення з служби примушало замовчати про цей з'їзд. Посумували вчителі, та й почали ждати ліпших часів. В останніх часах директора, дуже „працьовитого“ чоловіка, д. Недумова змінено, а на його місце тимчасово назначено Червяковського, інспектора школ, котрий поставив собі митю вимести сміття з дирекції. Як тільки свого добродія посадили за директорський стіл, незабаром посилали циркуляри на голову бідного учителя. Він довідався, що учитель хотять пристати до всеросійської вчительської спілки. На те він видав циркуляр, в якому під страхом кари увольнення, забороняв пристати не тільки до всеросійської вчительської спілки, але навіть і до другої якої-небудь, „неодобренної“ ближайшої „начальством“. А для цього, щоб бути більше певним, він казав дати йому підписку, що учитель не буде належати до жадної спілки. На це д. Червяковський дав 3 неділі строку. Таким робом д. Червяковський обов'язує учителя циркулярами і підписками, як мачуха скручує малу дитину, щоб вона спокійніше лежала, а мачуха без турбот собі спала. До того всього в наших школах тепер скасовано науку географії та історії, якої наші діти вчилися чимало літ. Для чого це зроблено і яка причина тому, нікому не звісно.

Ждатимемо коли заслає хмарами

сонце таки гляне й у вікно народного учителя нашого.

Залізничні Поїзди.

Південно-Західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїзда.	Одходить з Києва.	Прибуває до Києва.
Кур'єр I, II, кл. Одеса Варшава	1	9 г. 00 а.	2 9г. 45 х.р.
Кур'єр I, II, клас. Брест, Варшава	9	6 г. 55 х.в.	1 г. рап.
Почтов. I, II, III кл. Одеса, Брест, Білосток, Гравно	3	9г. 15 х.р.	4 9г. веч.
Почтов. I, II, III, Сарни, Ковель, Варшава	3	11г. 25х.р.	4 8г. 25 х.в.
Пасаже. I, II, III кл. Брест, Білосток	13	12г. 05х.в.	14 6г. 56 х.р.
Пасаже. I, II, III кл. Одеса, Умань	5	12г. 30х.в.	6 6г. 15 х.р.
Пасаже. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів.	11	8г. 25 х.в.	12 10г. 26 х.р.
Пасаже. I, II, III клас. Одеса, Володимирське	7	9г. 35 х.в.	8 8г. 15 х.р.
Мішан. I, II, III кл. Одеса, Брест, Пасаже. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Катеринослав	15	8 г. рап.	16 7г. 35 х.в.
Почтов. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Єлизавет.	19	10г. 50х.р.	20 5г. 59 х.д.
Мішан. I, II, III кл. Білосток	17	11г. 20х.в.	18 7г. 15 х.р.
Пасаже. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вільно, Петербург	27	4г. 35 х.д.	28 9г. 15 х.р.
Мішан. IV кл. Київ Одеса, Брест, Знаменка	5	11г. 50х.в.	2 7г. 35 х.р.
Московсько-Києво-Вороніж. залізниця.	31	10г. 03х.в.	32 1г. 10 х.д.
Швидк. I, II, III кл. Москва	2	11г. 40х.р.	1 6г. 00х.в.
Почтов. I, II, III кл. Москва, Курськ.	4	11г. веч.	3 7г. 30 х.р.
Пасаже. I, II, III кл. Курськ, Москва, Воронеж.	6	12г. 50х.д.	5 4 год. дня
Пасаже. I, II, III кл. Курськ, Воронеж, Харків, Петербург.	8	8г. 05 х.в.	7 10г. 35х.р.
Київ Полтавська залізниця.			
Почтов. I, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харьков.	4	12г. 15х.в.	3 7г. 10 х.р.
Швидк. I, II, III кл. Полтава, Харьков, Лозова, Ростов, Севастопіль	2	6г. 17 х.в.	1 8г. 47 х.р.
Тов.-пасажир. II, III клас. Полтава, Харьков	12	8.г. 30х.р.	11 9г. 45 х.в.

Видає і за редакцію відповідає **Володимир Леонтович.**

Оповіді.

Друкуються

і незабаром вийдуть дві книжки

Б. Грінченка:

1. Сам собі пан.—Оповідання.
2. На безпросвітномь'ю пути. Обь української школі.

Купувати в книгарні

„Кіевской Старини“, Безаківська, 14

„Рідний Край“

Політична, економічна, літературна і наукова часопись

ТИЖДНЕВА, З ДОДАТКАМИ СЕРЕД ТИЖДНЯ ПРО ВСІ НОВИНИ, ВИХОДИТЬ В ПОЛТАВІ.

Часопись служетиме для оборони інтересів усіх трудящих людей, добра і волі нашому краю.

Передплата на цілий рік—з 1 січня (января) 3 карбованці з пересилкою, на півроку 1 р. 80 к. з перес., на 1 місяць 35. к. з перес.; один номер вислається за 10 коп. (можна марками)

Редакція і Контора в Полтаві, ул. Котляревського, книгарня **Гр. Маркевича.**

Видає **Гр. Маркевич.** Редактори: **М. Дмитрієв та Гр. Коваленко.**

ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС

РАДИКАЛЬНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЧАСОПИС

Виходить два рази на тиждень: вівторок і п'ятницю. **ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ:**

в Австрії в Росії в Америці

річно 7 корон 6 карбованців 2½ доларі

піврічно 3 корони 50 сот. 3 карб.

Поодинокое число 6 сотиків, з пересилкою—8 сотиків.

Адреса редакції і адміністрації: Львів, вулиця Ліндого, число 7.

10.000

Г. лт. 2—124

годинників ціною од 85 коп. до 500 карб.; великий вибір діамантових годинників, виробів з золота, срібла та металюру можнабувати по дешевій ціні

Клавдія Сергіївна РОГИНСЬКОГО.

У Києві, Олександрівська ул., д. № 89. Телефон № 2095. Ілюстровані прекуранти висилаються без плати.

В КНИГАРНІ

Київської Старини

Продаються ось які нові українські книжки:

- Грушевський М.** Очеркь історії Українського народу. Спб. 1904, ц. 2 руб. Історія України Русі. Львів, 1904, т. т. I, II, III (видання друге) по 3 р. 60 к., т. V перша половина ц. 2 р. 40 к. і друга половина ц. 1 р. 70 к. (т. IV друкується другим видан.).
- Демченко І.** Українське весілля з піснями (ноти). Од. 1905, ц. 20 к.
- Сфіменко А.** Южная Русь т. т. I і II Спб. 1905, по 2 р. за том.
- С. П. Мале та разумне.** Спб. 1906, ціна 8 к.
- Загірня М.** Обороняць покривденних (про Лінвольна). Спб. 1905, ц. 10 к.
- Житєцій П.** О переводахъ Евангелія на малоросійській языкъ. Спб. 1906, ціна 40 коп.
- Календарь-Веселка** на рік 1906, ціна 60 коп.
- Ковинський Ол.** Ходімо за ним. Спб. 1905, ц. 5 к. (на велен. бум. 10 к.).
- Квітка К.** Пісні з нотами, гармон. Яновського. К. 1902, ц. 30 к.
- Левіцький І.** Повісті й оповідання т. т. II, III і IV К. 1905, по 1 р. 50 к. т. I по 1 р. кожна.
- Літерат.-Науковий Вістник** за рік 1906 (журнал виходить у Львові) кн. I і II по 1 р. кожна.
- Модзалевскій В.** Матеріали для історії Полт. полка. II. 1905, ц. 20 к. Лукьян Свѣчка въ роли похитителя церковныхъ денегъ въ Пирятинской церкви. П. 1905, ц. 20 к.
- Мирний П.** Твори, кн. I, К. 1905, ц. 1 р. 25 к., кн. II, К. 1906, ц. 1 р. 50 к. і 2 р.
- Перла Ластівка,** збірник творів молодих письменників. X. 1905, ц. 1 р. 20 к.
- Стефаняк В.** Оповідання. Спб. 1905, ц. 70 в. і 85 к.
- Стеценко К.** Пісні і співні № 1 „Могіла“ чоловічий хор. Київ, 1906, ц. 60 к.
- № 2 „Бурлака“ хор чоловічий. К. 1906, ц. 45 к.
- № 3 „Вночі на могилі“ тріо про тенора та баса. К. 1906, ц. 45 к.
- № 4 „Рости квіте“ дівчача пісня. К. 1906, ц. 30 к.
- № 5 „Не смійся, чорнобрива“ ром. про тенора. К. 1906, ц. 40 к.
- № 6 „Плавай, плавай лебедюшко“ із „Тополі“ Шевченка про сопрано. К. 1906, ц. 60 к.
- № 7 „Кряч ворон“ думка про баритона. К. 1906, ц. 60 к.
- № 8 „Ой чого, дівчинонько, засумувала“ пісня про тенора. К. 1906, ц. 20 к.
- № 9 „І тиха хатиночка“ думка про баритона. К. 1906, ц. 50 к.
- Серговський Л.** № 1 „Наді вернися“ про тенора. К. 1906, ц. 35 к.
- № 2 „На стріванні“ про тенора. К. 1906, ц. 40 к.
- Франко І.** Твори, т. т. I, II і III по 65 к. і (на веленов. папері) 85 к. ток.
- Яновська Л.** Оповідання, К. 1906, ціна 75 к. і 1 р. 25 к.
- Фотограф портрети** українських письменників, артистів і гетьманів, ц. і р. 50 к., 1 р. 20 к. і 30 к.
- Листові картки** з українськими письменниками, артистами, гетьманами і видами, ц. по 5 к.
- Приймається передплата на всі Українські часописи, що виходять в Росії і на „Літ.-Науков. Вістник“ та „Записки Науков. Т-ва імені Шевченка“, що виходять у Львові.
- Всі ці книжки і часописи можна мати в книгарні „Кіевской Старини“, Безаківська, 14.

Щоденний український часопис

„СЛОВОЖАНЩИНА“

Почне незабаром (коло 20-го березня 1906 року) виходити у Харькові.

Передплата: на рік 8 кар., ½ року 4 кар. 50 к., на 3 місяці 2 кар. 60 коп., на місяць 90 к., окреме число 5 к.

Контора Редакції: Харьків, Скобелівська 9.

Редактор—Видавець

Микола Міхновський.

ДІЛО

Виходить у Львові щодня, (крім. неділь і свят) о 5 годині по півдні.

Яко Літературний додаток долучається „Бібліотека найзнаменитших повістей“.

Передплата на „ДІЛО“ з літературним додатком

В Австрії: За кордоном:

На цілий рік . . . . . 32 корон На цілий рік . . . . . 44 корон

На півроку . . . . . 16 корон На півроку . . . . . 22 корон

У Львові без почтової пересилки:

На цілий рік . . . . . 28 корон На півроку . . . . . 14 кор

На чверть року . . . . . 7 „ На місяць 2 корони 34 крейцарі

Поодинокое число коштує у Львові 10 сотиків „ „ „ на провінції 12

Редакція, адміністрація і експедиція: Львів, улица Баторія, число 24.